

Hírfutár

7. évfolyam, 19. szám MTA VILÁGGAZDASÁGI KUTATÓINTÉZET

2005. április

A TARTALOMBÓL

- 1 Rác Margit: Végleg kivégezték a már amúgy is megsebzett stabilitási és növekedési paktumot? 3 Előzetes
2 Események 4 Újdonságaink

Rác Margit

Végleg kivégezték a már amúgy is megsebzett stabilitási és növekedési paktumot?

A fiskális politikai szigor az eurózónán belül nemcsak egyszerű elvárás volt a nemzeti hatáskörben maradt gazdaságpolitikát megvalósítók számára, hanem egy e célra létrehozott, dokumentumban rögzített pénzbüntetés terhe mellett lehetett csak a GDP-ben mért háromszázalékos költségvetési hiányt meghaladni. A stabilitási és növekedési paktumot feltehetően azért hozták létre, hogy elrettentő erejénél fogva ne is kelljen a benne megfogalmazott szigorú büntetést a gyakorlatban kipróbálni.

Sajnos azonban az élet rácaffolt a paktummal kapcsolatos ilyen reményekre. Nem is csak úgy, hogy „deficitgyanús” országokban gazdasági recessziós időszakban túllépték a háromszázalékos határt, hanem úgyis, hogy a stabilitási kultúrájáról híres „mintaországban” lépték túl a bűvös határt, még hozzá nem recessziós időszakban, és nemcsak egy évre. A dolgot tovább bonyolította, hogy ennek az országnak a politikai vezetői elutasították a paktum szerinti pénzbüntetés kifizetését. 2003-ban Németországban lett túlzott a költségvetési hiány, és ugyanekkor a tandem másik országában, Franciaországban is túllépték a háromszázalékos határt. Az ECOFIN-tanács-ban két pénzügyminiszter rá tudott venni tíz másikat, hogy mentsék fel őket a büntetés terhe alól. Ezzel a tettel sikerült a tartós jogsértés állapotába juttatni az egész eurózónát.

Érthető tehát, hogy 2005-ben a luxemburgi tanácselnökség alatt Jean-Claude Juncker, aki egyszerre miniszterelnök és pénzügyminiszter is, célul tűzte a paktum megreformálását. Nagyon különböző érvek, vágyak és vélemények alakultak ki az egyes tagországokban a paktum rugalmasabbá tételével kapcsolatban. Maga Juncker többször nyilatkozott a reformról. Amellett tette le voksát, hogy valós nagyságot kell tükröznie a deficitnek, tehát nem lehet kiadási tételeket kivenni onnan, de egy teljes konjunktúraciklus alatt kell elérni a megfelelő deficitnagyságot. Ő eredetileg tehát egy néhány éves időszakot biztosított volna a rigorózus minden évben való megfelelés helyett.

A probléma azonban az volt, hogy leginkább Németország esetében már szinte mindegy lett, hogy a világgazdaságban éppen fellendülés vagy recesszió uralkodik, igazán jó növekedési teljesítmény a gazdaságban hosszabb ideje nem alakult ki. Tehát egy konjunktúraciklus alatt egyáltalán nem biztos, hogy Németország a háromszázalékos deficithatárt teljesíteni tudta volna.

A háromszázalékos bűvös határ megszüntetése azonban egyáltalán nem tűnt célszerűnek, hiszen egyfelől ez nem csak a paktumban szereplő érték, hanem a GMU-csatlakozásra váró tagországok kötelezettségeit meghatározó maastrichti konvergencia-kritérium is. Ez utóbbinak megváltoztatása pedig

igen komoly *jogi procedúra* lett volna, nem is beszélve arról, hogy a 12 GMU-tagországnak ez igazán nem érdeke.

Mindezek alapján talán a szigorú költségvetési politika szempontjából a legrosszabb megoldásra került sor. Azaz arra, hogy különböző címszavak alatt mód nyílik a valós hiány helyett a deficitmegha-tározáshoz egy átalakított költségvetési kiadási összeget megállapítani. Németország elvárásai teljesültek, hiszen a német újraegyesítés költségeit ugyanúgy ki lehet emelni a kiadási tételek közül, mint ahogy az EU közös költségvetésébe befizetett nettó hozzájárulást. Ha Németország „vágyait” teljesíteni kellett, akkor persze más országok javaslataitól sem lehetett elzárkózni. Így került be a lehetséges kiadási tételek közé a K+F-re történő kiadás vagy a strukturális reformok negatív hatása, mint például a nyugdíjreform.

Ha értelmezési lehetőség nyílik a költségvetési deficit kiszámításakor, márpedig ennél a felvizezett paktumnál nyílik, akkor nem nehéz feltételezni, hogy kiéleződő vitákra lehet majd számítani az Európai Bizottság és a tagországok között. A nagy tagországok, ahogy az 2003-ban kiderült, sikerrel tudják érdekeiket védeni. A kis országok és feltehetően az újonnan csatlakozott országok azonban nemigen. Tehát hiába mondjuk azt, hogy GMU-csatlakozó-sunkat megkönnyíti a nyugdíjreform deficitcsökkentő elszámolásának lehetősége, mert végül is – lehet hogy csak az eurózónán belül – egységes, világos és egyszerű szabályok hiányában várhatóan nem egyforma mércével méri majd a bizottság a túlzott deficiteljárás megindításának indokait, amire kis országgént akár rá is fizethetünk.

Ha a felvizezett paktumot úgy tekintjük, mintha már nem is létezne, nem tévedünk sokat. Akkor viszont felmerül a kérdés, hogy mostantól szabadon növelhető a költségvetési hiány az eurózónán belül? Erről nincs szó. Optimista esetben feltételezhető, hogy a globalizált világgazdaságban és a tőkeéhes EU-ban fegyelmezett önszabályozás biztosítja majd a szigorú fiskális politikát. Ez esetben mindössze annyi történt, hogy a tagországok, mindenekelőtt a nagy tagországok megszabadultak a bizottsági béklyótól fiskális politikájuk alakításakor. Másként fogalmazva, az amúgy is nemzeti keretek között maradt fiskális politika megszabadult egy lényegét tekintve hatástalan közösségi ellenőrzéstől.

A jövő dönti el, hogy a fiskális szigor világgazdasági kényszerként hatékonyan, sőt hatékonyabban az eddigiéknél kikényszeríthető lesz-e az eurózóna „félrelépő” országaiban, vagy sem.

ESEMÉNYEK

2005. január 19-én sajtótájékoztatóra került sor a Világgazdasági Kutatóintézetben, melynek témája Magyarország versenyképessége volt. A rendezvény apropóját részben az szolgáltatta, hogy a magyar sajtóban és a politikai közéletben szakmailag megalapozatlan, túlzottan leegyszerűsítő vélekedések láttak napvilágot a magyar gazdaság versenyképességét illetően. A rendezvény címe (Tényleg sereghajtók vagyunk-e az újonnan csatlakozott EU-tagállamok sorában?) világosan jelzi a problémafelvetést. A VKI igazgatója, Inotai András, valamint Simai Mihály akadémikus, kutató professzor a szakma és a média felelősségét is felemlítve igyekeztek hitelesen és mélyrehatóan bemutatni a kérdésben rejlő összefüggéseket, utalva a leegyszerűsített és egyoldalú válaszokban rejlő veszélyekre. Elhangzott, hogy a gazdaság elemzése során alapvetően folyamatokban kell gondolkodni. Felelős és objektivitásra törekvő értékelésben feltétlenül figyelembe kell venni, hogy a gazdasági döntések eredménye, hatása néha csak 2-3 év múlva jelenik meg. A gazdasági mutatószámok részletes értelmezésén, magyarázatán túl hangsúlyozták azt is, hogy egy adott országban a politikai rendszer működése, az ország megosztottsága is olyan tényező lehet, amely kihathat a külföldi befektetők motivációjára, illetve az ország saját problémamegoldó képességére.

Február 3-án a német nagykövetség, Ursula Seiler-Albring és négy munkatársa vett részt intézetünk kötetlen szakmai beszélgetésén. A baráti összejövetelen kollégáink képet adtak legjelentősebb kutatásaikról. Ezek közül több téma is felkeltette a vendégek figyelmét (például a stabilitási és növekedési paktum, az eurózóna kilátásai, Törökország és az EU kapcsolata). A vendégek közül – szakmai érdeklődésük okán – többen is első kézből származó, széles körű ismeretekkel rendelkeznek az Európai Unió fejlődésének kulcskérdéseiről, s így igen érdekes eszmecsere alakult ki. A nagykövetség ezt a kezdeményezést rendszeres összejövetelekké szeretné fejleszteni, mert mint mondta, a kölcsönös információ- és véleménycseré ebben a kötetlen formában mindkét fél számára hasznos és érdekes lehet.

Február 7-én Mohammad Khazae, iráni gazdasági és pénzügyi miniszterhelyettes vezetésével magas rangú iráni delegáció látogatott a VKI-ba. A vendégek tájékoztatást adtak Irán gazdasági helyzetéről, az iráni–magyar külgazdasági kapcsolatok alakulásáról, illetve kifejezték szándékukat a kapcsolatok bővítésére, erősítésére. A beszélgetés során felmerült annak is a lehetősége, hogy az érdekek egyezése esetén iráni szakértők közös kutatásokat indítsanak intézetünkkel.

Február 18-án a Világgazdasági Kutatóintézet tanácsstermében Ukrajna aktuális politikai és gazdasági kérdéseiről tartott előadást Valeriy Heyets akadémikus, az Ukrán Tudományos Akadémia Gazdaságprognosztikai Intézetének igazgatója és kollégája, Volodymyr Sidenko. Az eseményen számos „külső” érdeklődő is részt vett. Az előadás első felében Heyets professzor az ukrán társadalom jelenlegi ellentmondásairól rajzolt igen éles képet. Elemzésében rámutatott, hogy bár a „narancssárga forradalom” a lakosság nagy tömegeinek aktivitásával érte el győzelmét, a társadalomban továbbra is igen erőteljes a bizalmatlanság a hatalommal szemben. Következésképpen a széles társadalmi támogatottság megtartása a jelen helyzetben rendkívül nehéz lesz, különös tekintettel arra, hogy a politikai válsághelyzetben tett szociális ígérek és a korábbi hatalom népszerűsége törő intézkedéseinek teljesítése az ukrán gazdaság teherbíró képességét meghaladhatja. Az idén súlyosbodó költségvetési helyzettel kell számolni Ukrajnában. Mindkét előadó hangsúlyozta a korábbi privatizációs ügyletek meghirdetett felülvizsgálatával járó komoly veszélyeket, köztük elsősorban a befektetői bizalom megrendülésének eshetőségét, amelyet a tömeges reprivatizációs folyamat eredményezne. Sidenko professzor előadásában elsősorban az ukrán külkereskedelem kérdéseivel foglalkozott, hangsúlyozva az ukrán export meglehetősen egyoldalú szerkezetével járó kockázatokat. A vendégek egy közös projekt keretén belül tervezett nagyszabású ukrán–magyar konferencia előkészítésére jöttek Magyarországra. A konferenciára május végén kerül sor, és azt fogja vizsgálni, hogy miként hatnak az európai integrációs kihívások a magyar–ukrán kapcsolatokra.

Április 29-én és 30-án Budapesten kerül sor az első Holland–Magyar Fórumra, a „Magyarország és Hollandia a versenyképes Európáért – a kormányzat, az üzleti és a tudományos szféra együttműködése” címmel. A nagyszabású rendezvényt az Európa-mozgalom holland és magyar tanácsa, valamint a magyar külügyminisztérium szervezte, de a konferencia szakmai koncepcióját, témaköreit a VKI állította össze, és kivette részét a szervezőmunkából is.

A két ország neves politikusait, üzletembereit felvonultató konferencia célja az volt, hogy olyan rendszeres szakmai összefüggéssel váljon, amelyen lehetőség nyílik a két ország gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése szempontjából kulcsfontosságú témák megvitatására. Az idei rendezvény azt elemzte, hogy melyek a versenyképesség uniós és nemzetgazdasági feltételei, valamint dilemmái a globalizálódó világban. A lisszaboni stratégia felidős értékelése különösen aktuálissá teszi a fórumon előtérbe kerülő kérdéseket. A szervezők szándéka, hogy a bilaterális találkozó rendszeres éves rendezvénné váljon, amelyre felváltva hol az egyik, hol a másik partnerországban kerülne sor.

Április 14-én a több éves kétoldalú szlovén–magyar együttműködés idei rendezvényeként Budapesten került sor a VKI és a Ljubljana-i Gazdaságkutató Intézet szakmai összefüggésére. A két ország kutatói megvitták, többek között, a lisszaboni stratégiával, a tagság első évének tapasztalataival, országaik pénzügyi és demográfiai helyzetével kapcsolatos gondolataikat, illetve kitértek a külföldi tőkebefektetés, az uniós források és a regionális fejlesztés néhány kulcsfontosságú kérdésére.

Április 15-én bolgár–magyar közös projekt keretében rendeztük meg azt a nemzetközi workshop-ot, amelyen a közép- és kelet-európai (a 2004-ben taggá vált, illetve a tagjelölt) országok előadói elemezték hazájuk pénzügyi szektorának fejlődését az integráció keretfeltételei között. A rendezvény azt a célt is szolgálta, hogy az újdonsült EU-tagországok átadják felkészülési tapasztalataikat a bolgár, illetve a román pénzügyi szakembereknek.

Előzetes

Május 3-án a VKI-ban sor kerül sor a Délkelet-európai Stabilitási Paktum II. Munkaszabályának Beruházási Munkacsoportja (Investment Compact) 13. ülése keretében egy szakértői konferenciára, „Délkelet-európai reform, beruházás, integritás és növekedés” címmel. A rendezvényt a VKI szervezi az OECD és a Külügyminisztérium támogatásával.

Május 4-én Az ELEC (European League for Economic Cooperation, Brüsszel) magyar tagozata konferenciát szervez „A nemzeti fejlesztési terv stratégiai és finanszírozási kérdései” témában. A rendezvényre a szervezet tagjain kívül az üzleti és gazdasági élet neves képviselői is meghívást kaptak.

ÚJDONSÁGAINK

Kihívások

- No.179 Bakács András – Wisniewski Anna: Lengyelország és az Európai Unió 2007–2013-as költségvetése
- No.180 Bakács András – Novák Tamás – Túry Gábor: Stratégiák és érdekérvényesítő képesség – Csehország, Szlovákia, Szlovénia és az Európai Unió 2007–2013-as költségvetése

Műhelytanulmányok

- No.64 Somai Miklós: A magyar mezőgazdaság átalakulása I. Biológiai alapok, struktúraváltás, termelői jövedelmek
- No.65. Somai Miklós: A magyar mezőgazdaság átalakulása II. Az EU-csatlakozás hatása, külkereskedelmi lehetőségek
- No.66 Farkas Péter: A külföldi működőtőkeberuházások és a technológiai transzfer új tendenciái

Working Papers

- No.152 András Hernádi: Japan's Trade and FDI Policies in the First Decade of the 21st Century. Facts and Probable Trends
- No.153 Tamás Fleischer and Péter Futó: EU Integration Mechanisms Affecting Hungarian Public Policies in Waste Management

Vélemények, Kommentárok, Információk

- No.96 Inotai András: Magyarország az Európai Unióban
- No.97 Inotai András: Mérlegen a magyar gazdaság
- No.98 Mészáros Klára: A fegyverembargó feloldásának kételyei – EU–Kína
- No.99 Wisniewski Anna: Regionális felzárkóztatás vagy versenyképesség – a 2007–2013-as lengyel NFT-tervezet tanulságai
- No.100 Bassa Zoltán: Magyarország és a nemzetközi fejlesztési együttműködés
- No.101 Rácz Margit: Végleg kivégezték a már amúgy is megsebzett stabilitási és növekedési paktumot?

Amennyiben felkeltettük érdeklődését kiadványaink iránt, forduljon intézetünk munkatársához:

Varga Istvánné

telefon: 224-6707, fax: 224-6766

e-mail: vgyorgyi@vki.hu

illetve publikációink megtalálhatók, letölthetők a www.vki.hu weboldalon

---
